

NOORD-BRABANT IN PROZA, POËZIE EN PRENT

# RAVENSTEIN

HAN KLINKHAMER/FOTOGRAFIE EN ZEEFDruk

JAN ELEMANS/PROZA

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP

'S-HERTOGENBOSCH 1993

RAVENSTEIN

*Een verhaal en een prent  
in offset met zeefdruk*

*'s-Hertogenbosch 1993*

HET NOORDBRABANTS GENOOTSCHAP

# Tijdopnamen uit Ravenstein

**1** Eind jaren twintig vind ik onder de reuzeblaren van de wilde rabarber een blauw geëmailleerd potdeksel. Op de plaats van de verdwenen knop zit een gaatje. Ik kijk erdoor. Ik zie de witte kop van mijn broertje, een stuk van ons huis, de houtmijt en jee, daarginds Oom Kobus met de staakhamer weer hoog in de lucht net als de klap valt, en jeggemerante, moet je daar zien: vanover Lamoenen Hof krijg ik nu ongeschonden het panorama door van Ravenstein, de vier oude wijven van de molen, de twee witte suikerstrooiers op de koepel van de Lucia, gaddoeme, gaddoeme! Was het juni, juli? In september leer ik op de freubel van zuster Barbarien: echte jongens vloeken niet!

**2** Begin jaren dertig. Op de grote school heeft Juffrouw Kaatje geen haast. Dagen en dagen scheppen we alleen maar water uit een zee die we nog nooit gezien hebben in een emmertje dat er ook al niet is, goed zo, netjes met het mooie handje. Met z'n allen gezellig aan het strand, leren we de juiste handstand aan. Als we aan het eigenlijke schrijfwerk toe zijn, gaat het ook snel: de schrijfspier is in topvorm. In de lage stenen van de schoolmuur zitten honderden gleuven. Daarin slijpen we onze griffels tot een dodelijk wapen. Juffrouw Kaatje is tevreden. Het gaat goed. Van de griffel schakelen we zonder krassen over naar de smalle Engelse pen, van de tweede naar de derde. Met de tong in de wang schrijven we schoon, schrijven we in Lopend Schrift moeiteloos zonder klad of spat twintig maal onder elkaar: LUIAARD, GA TOT DE MIEREN!

**3** De meester heeft een gedicht op het bord staan van Jacques Schreurs, dat van de bedelbroeder die veertig dagen na Pasen het kruisje van Aswoensdag nog op zijn kop heeft staan. Er is dus een taal waarmee de werkelijkheid niet wordt overgeschreven maar opgeroepen in schoon-

heid! Dit is pas lezen! Veertig daag na Pasen nog? Er wordt tegenwoordig wat afgelogen, vindt vader, en de vakantie komt, de knikkertijd, de appeltijd, de sinterklaas. Ik krijg nieuwe schaatsen. Op allebei zit een plakkertje met een Fries die in een smetteloos witte trui zijn naam schrijft op de buitenlei van de winter.

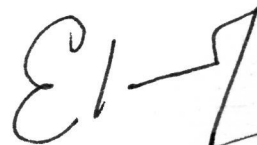
**4** Door het diafragma van de stadsbogen neem ik nog altijd de lichtovergoten Ansichten waar van mijn jongensjaren. De zomers zijn lang en heet, met midden daarin de meid van de notaris die buiten de ramen wast met de glazenspuit. Lang is ook de winter, en streng. De melkboer heeft een hond onder de kar en tetsen onder de schoenen. De stadspomp staat als een Russische boerin dichtgeregen in een mantel van stro en jute, aan de uitloop het massief van de pegelklont uit de ijstijden van toen. Eromheen de volksvrouwen uit ons speelkwartier van de Stad van Ravenstein, bont en kouwelijk uitgedost, met waterkannen.

**5** Op de stadsgracht achter De Witte Zwaan wordt druk geschaatst. Ik bekwaam mij in de kunst van het rond-rijden. De bocht op het rechterbeen ben ik intussen meester. Het linker wil nog niet. De knappe dochter uit De Witte Zwaan staat het vanachter een raam rustig aan te zien. En dit is dan het linkerbeen in een mooie lange bocht, goed zo jongetje, van wie heb je dat zo gauw geleerd, en dan ga ik midden in haar blikveld onderuit. Ze slaat de handen met een heel klein wit schortje voor haar gezicht van het lachen. Zo leer je het. En van het goede voorbeeld.

**6** Tussen licht en donker is hij er, ineens, nergens vandaan, midden op het ijs, in een witte trui, de Zeger. Terwijl het stramme volk nog ruim baan maakt, springt hij al enorme gaten in de lucht. Op hoge glimijzers en met een topsporterskontje in een wat krap bemeten pantalon flitst hij langs in het tempo van oogopslagen. Zonder vaart te minderen wisselt hij moeiteloos voor- en achteruit. Hij is lang. Zijn blonde krulharen wapperen in de windstilte op de ijsvloer onder in de gracht, van de snelheden die soms nog voortduren als hij ineens vlak voor je voeten als

een bromtol staat te zingen. Met paarijdsters geeft hij zich niet af. Op deze hoogte is de Zeger alleen. Wel komt hij nog even terug in het applaus, terug in de net ontstoken feestverlichting, en schrijft als toegift op de nu goudkleurige lei zijn naam, één arm langs het lijf, de andere in een Duitsachtige groet bij wijze van saluut aan zijn leermeester, en dat is ongetwijfeld de Fries op mijn schaatsen.

**7** In moeizaam Lopend Schrift trekken na de oorlog de herinneringen in beelden voorbij, neen, niet voorbij, ik leg ze vast in versvormen van allerlei aard. Ik oefen. Wie schrijft die blijft! Intussen halen mijn askruisjes amper de volgende dag. Maar dan trouwt ineens de Witte Zwaan uit de herberg aan de gracht, met veel vertoon. De sleep is op het Konterschep het ouderlijk huis nog niet helemaal uit, als de bruid in Huisseling de Lambertus al betreedt. Terzijde, vanachter mijn potdeksel, ben ik getuige. Thuis zet ik de schaar wraakzuchtig in al die meters stof, en dan valt ineens mijn eerste echte gedicht als een bruidssuiker uit de versvorm. Tussen Licht en Donker heet het, naar de schemering waarin de Zeger op het ijs verscheen. Kort daarop zie ik het gedrukt. Ik krijg het er warm van, als in een witte trui. Zonder één drukfout ontplooit zich de metafoer van het gedicht voor de ogen van het volk dat vanaf de kantlijn ziet hoe het sprookje afloopt binnen het reglement van de verplichte figuren. Dan ben ik weg en ... heel even nog terug op de smetteloze bladspiegel van de poëzie en schrijf daar - één hand geheven bij wijze van hulde aan mijn strenge Muze - zonder hapering mijn naam:

A handwritten signature in black ink, consisting of the letters 'E', 'I', and 'M' in a stylized, cursive script. The signature is positioned above a horizontal line that extends to the right.

JAN ELEMANS



